

Bölgesel Kalkınma ve İnanç Turizmi Bağlamında Akdamar Kilisesi Örneği

Haktan SEVİNÇ^{1*} Sabri AZGÜN²

¹ Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, AĞRI

² Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, VAN

*Sorumlu Yazar

haktansevinc@hotmail.com.

Özet

Gelişmiş veya gelişmekte olan birçok ülkenin bölgeleri arasında var olan gelişme ve kalkınma farklılıkları, bu ülkeleri bölgeleri arasında var olan kalkınma farklılıklarını giderecek veya en aza indirecek politika ve tedbirleri almaya zorlamaktadır. Bu nedenle yönetimler, bölgeleri arasındaki potansiyelleri iyi analiz edip bu potansiyellere uygun çeşitli politikalar üretmeye yönelmektedir. Bu bağlamda ekonomik açıdan gelişmiş birçok ülkenin milli gelirinde azımsanamayacak bir yer tutan turizm sektörünün potansiyeli olan bölgelere yönlendirilmesi ve bu bölgelerin turizm için daha cazip hale getirilmesi, geri kalmış bölgelerin kalkınmaları için olumlu gelişmeler sağlayacaktır. Bu amaçla inanç turizmi olarak nitelendirilen ve bağlı olduğu dinler için büyük önem atfeden kutsal değerlerin turizme kazandırılması, kazandırıldığı bölgenin ekonomik olarak kalkındırılmasında önemli olabilmektedir. Bu çalışmanın amacı da Ermenilerce kutsal sayılan Van İli Akdamar Kilisesi'nin yakın bir tarihte ibadete açılmasıyla bölge ekonomisine sağladığı ve sağlayacağı ekonomik katkının ortaya konulmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Kalkınma, Bölgesel Kalkınma, İnanç Turizmi, Akdamar Kilisesi.

JEL Sınıflaması: L83, R11, R58, Z12.

Example of The Akdamar Church in The Context of Regional Development and Belief Tourism

Abstract

The improvement and development difference among regions in many developed and developing countries force the governments of those countries to take measures to diminish or minimize the development difference among regions. This also leads the governments to analyze the tourism potentials among their regions well and to find out new policies related to those potentials. In this respect directing the tourism sector which has a leading role in their national income of many economically developed countries to the regions having potentials and make those ones attractive for tourism will provide positive benefits for the development of underdeveloped regions. For this aim, making places regarded as holly for their religions available for tourism, which is called belief tourism might be an effective economic factor for the regions concerned. The aim of this study is to put forward how Akdamar Church in Van province which is regarded as holly by Armenians, just made available for religious ceremonies, provides economic activities and profits with the region's economy.

Key Words: Development, Regional Development, Belief Tourism, Akdamar Church.

JEL Classification: L83, R11, R58, Z12.

1. GİRİŞ

Son yıllarda giderek artan rekabet edebilirlik kavramı gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkede kalkınma ve bölgesel kalkınma kavramlarının daha içselleştirilmesini zorunlu hale getirmiştir. Özellikle Sanayi Devriminden sonra tüm dünyada artan küreselleşme dalgasıyla birlikte ülkeler kalkınma ve bölgesel gelişme kavramlarına büyük önem vermeye başlamışlardır. Bu amaçla özellikle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, bölgeleri arasında var olan bölgesel kalkınmışlık farklılıklarını giderecek veya en aza indirecek çeşitli politika düzenlemelerine gitmişlerdir. Bu doğrultuda özellikle geri kalmış bölgelerin nispeten daha gelişmiş bölgelerle arasındaki dezavantajı giderecek politika önlemleri kullanılmaya çalışılmıştır. Bu politikaların en önemlileri; geri kalmış bölgelere yönelik teşvik ve özendirme, özel yatırım

desteklemeleri ve son yıllarda giderek artan bir ivmeyle bölgenin içsel potansiyellerine yönelik yatırımların teşvik ve desteklenmesine yönelik oluşturulan politikalarıdır. Yatırım teşvik ve destekleme politikaları arasında ise özellikle de turizm sektörüne yapılanlar dikkat çeken bir şekilde gelişme göstermektedir.

Günümüzde turizmin yarattığı ekonomik, sosyal, kültürel ve politik etkiler, özellikle uluslararası ekonomik ve politik ilişkilerde oynadığı rol giderek önem kazanmaktadır. Bu durum, yalnız uluslararası turizm hareketinden büyük pay alan gelişmiş ülkelerde değil, aynı zamanda gelişmekte olan ülkelerde de turizme verilen önemi artırmaktadır. Turizm, uluslararası ölçekte geniş istihdam olanakları yaratan bir sektördür ve dünyada yaklaşık 300 milyon insanı istihdam etmektedir. Başka bir ifadeyle; dünyada her 16 çalışandan biri

turizm sektöründedir ve tüm uluslararası sermaye yatırımlarının yaklaşık %7'si turizm alanına yapılmaktadır. Bu nedenle, turizm basta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere, turizm potansiyeline sahip birçok ülkede; istihdama, gelir düzeyine, dış-ıç borç yükünün hafiflemesine, ödemeler dengesine ve sonuçta ülke insanının refah düzeyinin yükselmesine önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. Bu gibi katkılarından dolayı dünyada ve ülkemizde turizme verilen önem artmakta, turizm eğilimleri çeşitlilik kazanmakta, yeni yerler yeni turizm türleri insanların ilgisini çekmektedir (Emekli, 2005; 100. Bahar, 2006; 138). Bu bağlamda ekonomik açıdan gelişmiş birçok ülkenin milli gelirinde azımsanamayacak bir yer tutan turizm sektörünün potansiyeli olan bölgelere yönlendirilmesi ve bu bölgelerin turizm için daha cazip hale getirilmesi, geri kalmış bölgelerin kalkınmaları ve bölgesel ölçekteki gelişmelerini ülke geneline yaymaları anlamında olumlu birçok avantaj sağlayacaktır. Özellikle zengin bir tarihsel ve coğrafi öneme sahip olan ülkemiz, mevcut ve saklı tarihsel değerlerinin turizme kazandırılması ile bölgesel ölçekte bir büyüme dinamiği yakalayabilecek ve bu büyüme dinamiğini milli gelirine yansıtabilecek potansiyele sahiptir. Özellikle coğrafi güzellikler, kültürel, tarihi ve inanç turizmi kapsamında ülkemizin geneline yayılan bir turizm potansiyeli mevcuttur. Bu boyutta inanç turizmi olarak nitelendirilen ve bağlı olduğu dinler için büyük bir önem atfeden kutsal değerlerin turizme kazandırılması, kazandırıldığı bölgenin kalkınması açısından önemli olabilmektedir.

Literatürde inanç turizmi ve bölgesel kalkınma ölçekli çok az çalışma bulunmasına rağmen turizm ve kalkınma ölçekli çok sayıda çalışma yapılmıştır. Kabasakal'ın (2007) yaptığı Elazığ ili ölçekli bölgesel kalkınma ve turizm ilişkili çalışmada, turizmin bölgesel kalkınmadaki önemi araştırılmış ve ilin turizm potansiyeli SWOT analizi ile belirlenmeye çalışılmıştır. Doğan ve Yıldız'ın (2007) yaptığı bölgesel kalkınma ve turizm ilişkisini yerel boyutta ele alan çalışmalarında, Göller bölgesinin bölgesel kalkınmasında alternatif turizm potansiyelinin belirlenerek bu potansiyelin nasıl değerlendirileceği araştırılmıştır. Aynı şekilde Yeşiltaş ve Öztürk'ün (2008) çalışmalarında, bölgesel kalkınma çerçevesinde Sivas ilindeki potansiyel ve alternatif turizm faaliyetlerinin belirlenerek, belli turizm stratejilerinin uygulanabilirliğinin saptanması açısından önemlidir. Çeken (2008) ise turizmin bölgesel kalkınmaya olan etkisini teorik olarak ele almış ve sonuç olarak turizmin bölgesel kalkınmanın sağlanmasında ve az gelişmişlik olgusunun kırılmasında etkin bir politika aracı olarak kullanılacağını vurgulamıştır. Ayrıca kalkınma ve turizm ilişkisi başka birçok ampirik makaleye (Bahar 2006, Çil Yavuz 2006, Aslan 2008, Çetindaş ve Bektaş 2008, Bahar ve Bozkurt 2010, Hepaktan ve Çınar 2010, Savaş ve diğerleri 2010 vb.) konu olmuş ve turizmin kalkınmaya olan olumlu etkisi ekonometrik modellerle ispatlanmaya çalışılmıştır.

Bölgesel kalkınma ve inanç turizmi ilişkili oluşturulan bu çalışmanın amacı da; Van Gölü üzerinde bulunan Akdamar adasındaki Ermenilerce kutsal sayılan Akdamar Kilisenin İnanç turizmine açıldıktan önceki ve sonraki dönemde bölge ekonomisine sağladığı ve sağlayacağı katkının ortaya konulmasıdır. Bu amaçla çalışma üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm çalışmanın takdim ve literatür özetinin verildiği kısımdan oluşmaktadır. İkinci bölüm, çalışmayla ilgili temel kavramların açıklandığı kısımdan oluşan bölümdür. Üçüncü

ve son bölüm ise, bölgesel kalkınma ve inanç turizmi ilişkisinin ve çalışmanın sonuç kısmının verildiği bölümden oluşmaktadır.

2. BÖLGE, KALKINMA VE TURİZM KAVRAMLARI

Etimolojik kökleri Latince "regio: çevre-alan" anlamına gelen bölge; çok boyutlu, çok anlamlı ve sınırları oldukça güç çizilebilen bir kavramdır ve dünyada olduğu gibi ülkemizde de açıklığa kavuşmuş bir kavram değildir (İldırar, 2004; 8). Bu kavram kullanıldığı dönem, yer ve şartlara göre oldukça farklı anlamları içinde barındırabilmektedir. Bu sebeple genel bir ifadeyle doğal, sosyo-ekonomik ve politik özellikler bakımından homojenlik özellikler gösteren geniş alanlara bölge denir. Bu tanımdan anlaşılacağı üzere bölge tanımı yapabilmek için kullanılan başlıca ölçütler; coğrafi, ekonomik, kültürel, etnik, kentsel, politik ve yönetsel ölçekte olabilmektedir. Sonuç olarak bölge kavramı; çok boyutlu ve yapılabir analiz türüne göre belirlenen spesifik unsurların baz alınarak yapılabildiği bir sınıflandırmadır.

Çoğu zaman ekonomik büyüme kavramıyla karıştırılan kalkınma kavramı; ekonomik büyümeden daha geniş bir anlamı ihtiva etmektedir. Bu bağlamda kalkınma kavramı en genel ifade ile bir ülkede meydana gelen niteliksel ve niceliksel yöndeki tüm olumlu gelişmelerin bir arada bulunmasını ifade etmektedir. Niteliksel olarak gelir dağılımı, demografik yapı, sosyal refah gibi durumlar esas alınırken, niceliksel olarak ülkenin gayri safi milli hâsılasının büyüklüğü esas alınır (Çeken, 2008; 296). Yani; bir ülkede belirli dönemler arasında ekonomide meydana gelen büyüme ile beraber, toplumun yaşam standartlarında, gelir dağılımında, üretilen ürünlerin kalitesinde veya üretim sisteminde iyileşmelerin yaşandığı ekonomik ortamı ifade etmektedir.

Bölge ve kalkınma kavramlarının zorunlu bir sonucu ise bölgesel kalkınma kavramının ortaya çıkmasıdır. Kavram olarak bölgesel kalkınma; ülke bütününde yer alan bölgelerin, çevre bölgeler veya dünya ile karşılıklı etkileşimi sonucu oluşan bölge vizyonunu dikkate alan, katılımçılık ve sürdürülebilirliği temel ilke edinen ve insan kaynaklarının geliştirilmesi yoluyla bölge refahının yükseltilmesini amaçlayan çalışmalar bütünüdür (DPT, 2003). Daha açık bir ifadeyle bölgesel kalkınma; bir bölgenin veya yörenin refah seviyesindeki artış olarak da tanımlanabilir. Böylece bölgesel kalkınma sonucunda dünya üzerinde herhangi bir bölge içerisindeki farklı ülkelerin veya bir ülke içerisindeki farklı bölgelerin gelişmişlik seviyeleri nispeten birbirlerine daha yakın seviyelere indirgenebilmektedir. Sonuç olarak bölge ve kalkınma kavramlarının özellikleri bölgesel kalkınma ile daha içselleştirilebilmektedir.

Turizm ise; insanların sürekli ikamet ettikleri, çalıştıkları ve her zamanki olağan ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışında, yerleşmemek ve ekonomik anlamda gelir elde etmemek şartıyla, dinlenme, eğlenme, merak, spor, sağlık, kültür, deneyim kazanma, akrabalarını ziyaret etme, kongre ve seminerlere katılma, dini ibadetlerini yerine getirme gibi kişisel nedenlerle, kişisel yada toplu olarak yaptıkları seyahatlerdir. Bu seyahatlerin turizm faaliyeti sayılabilmesi için, turistlerin gittikleri yerlerde en az bir gece konaklaması ve turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep etmeleri gerekmektedir (Sargin, 2006; 2).

3. BÖLGESEL KALKINMA VE İNANÇ TURİZMİ İLİŞKİSİ

Uzun yıllardan beri az gelişmişlikten gelişmişliğe ulaşmada, büyüme ve gelişmeye en müsait sektör olarak “sanayi” sektörü kabul edilmiş, bu durum ise iktisadi kalkınma ile sanayileşmenin eşanlamda kullanılmasına sebep olmuştur. Ancak, bir ülkede sanayileşmenin önemini ve sanayileşmenin getirdiği dinamizmi göz ardı etmeden, bölgesel potansiyeller dikkate alınarak hizmetler sektörünün de ön plana çıkarılması ve gelişmede sürükleyici sektör olabilmesi de mümkün görünmektedir (Yeşiltaş ve Öztürk, 2008; 3). Hizmetler sektörü içerisinde de bölgesel dengesizlikleri giderebilecek potansiyelleri harekete geçirebilecek en önemli sektörlerden biri ise turizm sektörüdür. Çünkü turizm potansiyeli yönünden zengin bir tarihe, kültürel ve doğal güzelliklere sahip olan ülkelerin ya da ülke içindeki bölgelerin, bu sektör açısından diğer sektörlerle oranla bir takım avantajlara sahip olacağı kesindir. Doğal olarak iklimi, kültürü ve jeolojik yapısı turizme çok elverişli bir ülkede, dışa açılış ve kalkınma hamlesi hizmet sektörü yardımı ile olabilir. Böylece, turizm sektörü açısından zengin kaynaklara ve potansiyele sahip bir ülkede faktör donatımı teorisine de uygun olarak, bölgesel kalkınmanın gerçekleştirilmesi amacıyla turizmin teşvik edilmesi ve devlet tarafından desteklenmesi, ekonominin doğal dengesi içinde kabul edilebilir bir durumdur. Başka bir ifade ile herhangi bir ülke bir sektörünü teşvik edecekse, bu sektörün kullandığı kaynaklar yönünden ekonominin zengin olması gerekmektedir. Çünkü bu şekilde, ekonomik anlamda sınırlı düzeyde olan ülke kaynaklarının, rasyonel kullanımı da sağlanacaktır (Bahar 2006: 131).

Buradan hareketle turizm sektörünün bölgesel dengesizliklerin giderilmesinde büyük bir yeri ve önemi vardır. Özellikle bölgelerarası dengesizliğin giderilmesinde turizm sektörü, tarım ve sanayi sektörlerinde yeterli kaynak ve gelişme imkânına sahip olmayan ama zengin bir turistik arz potansiyeline sahip olan bölgelerin, planlı ve etkin bir turizm politikası uygulamaları sonucunda turistik yönden dengeli bir şekilde kalkınmalarının sağlanması açısından önem arz etmektedir. Şöyle ki; bir ülkenin kırsal ya da az gelişmiş bir bölgesinde turizmin gelişmesi demek, o ülkenin gelişmiş ve az gelişmiş bölgeleri arasındaki ekonomik dengesizliklerin de azalması demektir. Ülkenin az gelişmiş bölgesinde turizmin gelişimi ile birlikte, o bölge ekonomisine yeni kaynaklar gelecek, bölgede yeni iş sahaları ve istihdam alanları oluşacak ve bölge ekonomisinin diğer sektörlerden sağlamış olduğu gelir de buna paralel olarak artacaktır (Bahar, 2007; 5). Bu bağlamda ülkelerin ekonomik ve sosyal yönden kalkınmalarını sağlamak ve bölgelerarası eşitsizlikleri azaltmak amacıyla kullanılan bölgesel kalkınma politikalarının turizm ile çok yakın bir ilişkisi vardır. Bunun en açık örneği, AB tarafından onaylanan yapısal fonların içinde turizm sektörünü hedef alanların sayısının giderek artmasıdır. Ayrıca turizm sektörünü geliştirmek için kullanıcılara özel hibe, uzun vadeli krediler ve sübvansiyonlar gibi çeşitli mali araçları da yararlanıcılara sunmak AB'nin bölgesel farklılıkları gidermede turizm sektörünü ne denli önemsettiğini vurgulamaktadır. Bunun yanında OECD Bölgesel Kalkınma Servisi tarafından yapılan ekonomik çalışmalarda turizmin sık sık muhtemel bir kalkınma stratejisi olarak tanımlanması da turizm ile bölgesel kalkınma ilişkisini açıkça ortaya koymaktadır (Doğan ve Yıldız, 2007; 155).

İnsanların dini amaç ve görevlerini gerçekleştirmek ve çeşitli dinler için önemli olan inanç merkezlerini görmek amacıyla gerçekleştirdikleri turizm şekli olan inanç turizmi de, diğer tüm turizm tiplerinde olduğu gibi yapıldığı bölge için çeşitli avantajlar sağlamaktadır. Bu avantajların en başında hiç kuşkusuz yörenin ekonomik kalkınmasına yönelik sağladığı girdiler gelmektedir. Özellikle geri kalmış bölgelerde büyük bir sorun teşkil eden işsizliğin çözümüne yönelik yeni iş ve istihdam kaynakları oluşturması veya görece daha az verimli olan sektörlerdeki işçileri turizm sektörüne kanalize ederek bölgedeki işsizliğin azaltılmasına yardımcı olması en önemli girdi olarak görülmektedir. Diğer önemli bir girdi ise turizm talebini karşılamaya yönelik birçok konaklama ve diğer hizmet tesisleri ve altyapı yatırımlarının bölgeye ulaştırılmasındaki sağladığı kolaylıktır. Çünkü potansiyel olarak karlı duruma geçen sektöre yatırımcılar daha kolay karar alarak girebilmekte, böylece bir kalkınma kutbu oluşturarak yatırımlar artmakta ve çeşitlenmektedir. Ayrıca yöre halkının gerek kendi atölyelerinde gerekse daha büyük tesislerde üretime katılarak üretim işlediği yerel el sanatları, hediyeleşme ve dayanıksız gıda mamulleri gibi bölgeye has geleneksel ve yerel ürünlerin tanıtımına olanak sunmaktadır. Böylece bu ürünlerin üretildiği bölgeye, yöreye veya kente parasal olarak bir kaynak girişi sağlanmakta ve bu bölgenin, yörenin veya kentin markalaşma sürecine çok büyük bir katkı sunmaktadır.

Turizmin sağladığı tüm bu avantajlardan yararlanılması amacıyla ülkemizin tarihi ve kültürel zenginliklerinin az gelişmiş bölgelerin bölgesel kalkınmasına katkısı daha aktif olarak sağlanmalı ve bu katkının geniş tabana yayılması için turizm sektörü farklı bir yaklaşım ile ele alınmalıdır. Bu sebeple, herhangi bir yöreyi başka bir yöreden farklı kılan üstünlüklerinin doğru olarak tanımlanmasının ve bunların hangilerinden ne şekilde yararlanılarak hangi turizmin türünün geliştirileceğinin belirlenmesi gerekmektedir (Emekli, 2005; 104). Bu bağlamda Türkiye’de “İnanç Turizmi” adı altında bazı faaliyetlerin gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar 1995 yılında başlamıştır. 1995-1998 yılları arasında çok sayıda tur operatörü, basın mensubu ve konu ile ilgili uzmanların katılımı ile “İnanç Turizmi” turları düzenlenmiştir. Pamukkale ve Denizli’de düzenlenen “2000’e Doğru İnanç Turizmi” Sempozyumları ve Diyanet İşleri Başkanlığının katkıları ile 2002 yılında Kuşadası’nda gerçekleştirilen “I. İnanç Turizmi Günleri Sempozyumu” ve 2004 yılında İzmir’de düzenlenen “II. İnanç Turizmi Günleri Sempozyumu” bu konuyu gündeme taşıyan başlıca çalışmalardır. Bunlara ilave olarak yerel yönetimler ve üniversiteler dâhil olmak üzere çeşitli kuruluşların düzenledikleri benzer çalışmalarla konu kamuoyuna tanıtılmaya çalışılmıştır. Halen 43 il Turizm Bakanlığı tarafından, “İnanç Turizmi Açısından Önemi Olan İller” kapsamına alınmıştır (Sargin, 2006; 5).

Gerek tarihi ve kültürel yapısı gerekse de doğal güzellikleri açısından Van ili turizm açısından büyük bir potansiyele ve öneme sahiptir. Bu sebeple Van ili, farklı turizm tiplerini bünyesinde barındıran bir ildir. Ayrıca İnanç Turizmi kapsamında olan iller arasında olan Van; Turizm Bakanlığının 2010 yılında aldığı karar sonucunda Van Gölü üzerinde bulunan Akdamar Adasındaki Akdamar Kilisesinin inanç turizmi kapsamına alınmasıyla turizm potansiyelini kullanma anlamında daha güçlü bir il haline gelmiştir. Fakat

Tablo 1: Van İli Yerli ve Yabancı Turist İstatistikleri

	2009			2010			2011		
	Yerli	Yabancı	Toplam	Yerli	Yabancı	Toplam	Yerli	Yabancı	Toplam
Ocak	30.545	3.007	33.552	48.800	2.679	51.479	43.409	2.809	46.218
Şubat	40.342	2.558	42.900	57.112	3.228	60.340	37.308	2.492	39.800
Mart	42.694	7.509	50.203	42.480	12.490	54.970	49.372	14.190	63.562
Nisan	42.365	4.552	46.917	47.944	4.293	52.237	42.876	11.664	54.537
Mayıs	45.710	10.628	56.338	46.585	7.195	53.780	53.544	7.854	61.498
Haziran	40.077	6.601	46.678	46.706	8.304	55.010	49.532	11.078	60.610
Temmuz	46.347	8.727	55.074	47.924	10.651	58.575	56.744	15.095	71.839
Ağustos	39.147	11.336	50.483	107.419	8.921	116.340			
Eylül	48.112	7.928	56.040	44.681	11.718	56.399			
Ekim	52.461	6.401	58.862	60.506	6.389	66.895			
Kasım	38.647	3.355	42.002	50.292	3.881	54.173			
Aralık	48.956	3.349	52.305	52.574	3.470	56.044			
TOPLAM	515.403	75.951	591.354	653.023	83.219	736.242	332.785	65.182	398.064

Kaynak: Van İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verileri

Van ili sahip olduğu bu potansiyelleri fırsata çevirerek bir turizm merkezi olma anlamında maalesef istenilen turist sayısına ve turizmden elde edilen gelire sahip değildir. Ayrıca benzer potansiyellere sahip illerle karşılaştırıldığında da bölgesel kalkınmasını olumlu yönde etkileyecek bir turizm sirkülasyonuna henüz ulaşamamıştır. Şöyle ki; ili ziyaret eden turist sayısına bakıldığında bu sayının çok düşük miktarlarda olduğu görülmektedir.

Tablo 1; Van ilini ziyaret eden yerli ve yabancı turist sayılarını 2009, 2010 yılları ve 2011 yılının ilk 7 ayını kapsayacak şekilde verilmesiyle oluşturulmuştur. Tabloda görüleceği üzere, yıllar itibarıyla toplam turist sayısı artmaktadır. Yerli ve yabancı turist rakamlarına bakıldığında, yerli turist sayısının daha düzenli bir seyir izlediği görülebilirken, yabancı turist sayısının yıllar itibarıyla artmak suretiyle aylar bazında sürekli bir dalgalanma içerisinde olduğu görülebilmektedir. Özellikle bahar ve yaz aylarında yabancı turist sayısında bir artışın olduğu açık bir şekilde görülebilmektedir. Bu sonuç daha çok bahar ve yaz aylarının turizme elverişli olduğunu ispatlamaktadır. Ayrıca 2011 yılının yabancı turist sayısı mevcut yıllara nazaran daha hızlı bir artış göstermektedir. İli ziyaret eden yerli turistlerin genel olarak iki veya üç gecelik konaklama opsiyonunu seçtiği görülmüştür. Bunun nedeni gerek ilçelerdeki görülebilecek turistik yerlerin varlığı, gerekse

de yakın illerdeki görülebilecek turistik yerlerin varlığıdır. İli ziyaret eden yabancı turistlerin milliyetlerinde ise ilk üç sırayı İran, Almanya ve Fransa vatandaşlarının aldığı söylenebilir. Özellikle İran vatandaşlarının ili ziyaret etmede günü birlik konaklama yaptıkları sonucuna ulaşılırken, diğer ülke vatandaşlarının daha fazla süreli konaklama yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 2 ise 2009, 2010 yılları ile 2011 yılının ilk 7 ayında Akdamar Adasını ziyaret eden kişi sayısını göstermektedir. Bu sayılar biletli giriş sayısı olup biletsiz giriş sayısının da göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Tablodan görüleceği üzere yıllar itibarıyla ziyaretçi sayısı sürekli olarak artmaktadır. Öyle ki 2011 yılının ilk 7 ayındaki toplam ziyaretçi sayısı diğer yılların toplam ziyaretçi sayısını şimdiden ikiye katlamıştır. Özellikle kilisenin inanç turizmine açıldığı ve ilk ayının yapıldığı 2010 Eylül ve sonraki aylarındaki ziyaretçi sayısı bir önceki yıla göre yüzde yüzden fazla bir artış göstermektedir. Bu artışın Akdamar Kilisesinin ibadete açılmasıyla birlikte olduğu ve bunun inanç turizmi bağlamında değerlendirilmesi gerektiği muhakkaktır.

Genel olarak şehri ziyaret eden toplam turist sayısı ve adaya gelen toplam ziyaretçi sayısındaki artışın beraberinde birçok sektörde talep artışını da getirdiği açıktır. Artan talepleri karşılamak amacıyla turist sayısına yetmeyen veya daha kaliteli bir hizmet sunmak isteyen konaklama, ulaşım, yeme-içme, eğlence hizmetleri gibi sektörlerin nicelik ve nitelik olarak gelişmelerini sağlayarak bu sektörlerle daha fazla yatırım yapma olanağı sunmaktadır.

Bu doğrultuda yapılan başlıca yatırımlar arasında 5 yıldızlı otel inşaatları dikkat çekecek bir şekilde artış göstermektedir. Şuan tamamlanmış 1 adet, inşaatı devam eden 1 adet ve yatırım kararı alınmış 1-2 adet 5 yıldızlı otel bulunmaktadır. Yine konaklama, yeme-içme ve alışveriş hizmeti sunan ve lüks sayılabilecek birçok tesis de hizmete sunulmuştur.

Ayrıca 2010 ve 2011 yıllarında Akdamar Adasına ve Akdamar Kilisesine doğru hızlı bir şekilde artan ziyaretçi talebini karşılamak ve adayı ziyaret edecek olan turistlerin Van Gölü üzerindeki ulaşımını sağlamak için birçok balıkçı teknesi seyahat teknesine dönüştürülmüştür. Böylece geçimlerini balıkçılıkla kazanan ve nispeten daha az gelir elde eden birçok vatandaşa yeni bir istihdam kapısı da açılmış bulunmaktadır. Bu bağlamda Tatvan Liman Başkanlığı verilerine göre Van Gölünde halen toplam olarak 153 adet olan

Tablo 2: Akdamar Adası Ziyaretçi İstatistikleri

	2009/Kişi	2010/Kişi	2011/Kişi
Ocak	---	100	400
Şubat	---	600	515
Mart	450	1.500	2.751
Nisan	1.750	2.500	5.200
Mayıs	5.900	4.800	13.660
Haziran	2.986	4.200	13.500
Temmuz	5.492	4.330	16.370
Ağustos	3.673	2.541	
Eylül	1.881	4.100	
Ekim	1.200	4.623	
Kasım	600	2.100	
Aralık	600	400	
TOPLAM	24.532	31.794	52.396

Kaynak: Van İl Müze Müdürlüğü Verileri

motorlu deniz taşıtının 26'sı yolcu taşıma iznine sahip ve aktif olarak yolcu taşımacılığı yapmaktadır. Bu taşımacılık yapan teknelerde ortalama olarak 4 ile 6 kişi istihdam edilmektedir. Aynı şekilde İl Özel İdaresi ve Kaymakamlık gibi bazı kamu kuruluşları tarafından finanse edilerek Van Gölünde günübirlik turlar ve geziler düzenleme amaçlı kullanılan gemiler de Van Gölündeki ulaşım sektörünün gelişmesine katkıda bulunan yatırımlardır.

4. SONUÇ

Sanayi Devrimiyle birlikte özellikle tüm dünyada bir sanayileşme süreci başlamış ve bu süreç paralelinde, dünyada birçok ülkede ortaya çıkmak kaydıyla, özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin bölgeleri arasında büyük bir sorun teşkil eden kalkınma farklılıkları ortaya çıkmıştır. Giderek küreselleşen dünya ekonomisi içerisinde bu kalkınma farklılıklarını giderecek veya en aza indirecek çok çeşitli politikalar uygulanmış, bu politikalarından kimi zaman başarılı sonuçlar alınmışken kimi zamanda istenilen sonuçlara ulaşılamamıştır. Bu nedenle bölgesel kalkınma farklılıklarının azaltılmasında başlıca politika uygulaması olarak kullanılan sanayi veya tarım sektörleri için yeterli kaynak ve imkâna sahip olmayan, buna karşın zengin bir turizm potansiyeline sahip olan bölgelerin kalkınmasında turizm sektörünün bir politika aracı olarak kullanılması amacı güdülmeye başlamıştır. Böylece zengin bir turizm potansiyeline sahip birçok az gelişmiş bölgede temel kalkınma stratejisi olarak turizme dayalı büyüme ve kalkınma stratejisi uygulanmış ve bölgesel kalkınmanın gerçekleştirilmesi açısından turizm önemli bir yere sahip olmaya başlamıştır.

Gerek çok eskilere dayanan tarihi ve kültürel geçmişi gerekse de önemli doğal güzellikleri ile zengin bir turizm potansiyeline sahip olan Van ilinin ekonomisi genel itibarıyla tarım ve hayvancılığa ve çok sınırlı kalmak şartıyla küçük sanayiye dayalıdır. Ekonomik girdi anlamında ise tarım, hayvancılık ve sınırlı olan sanayi sektörü İlin ekonomisine maalesef çok büyük bir katkı sağlayamamaktadır. Bu bağlamda zengin bir turizm potansiyeli sebebiyle İlin mevcut kalkınma stratejisine ek olarak turizme dayalı sürdürülebilir bir büyüme ve kalkınma stratejisini de uygulamak İlin kalkınması için büyük önem taşımaktadır. Ayrıca İldeki turizm potansiyelinin harekete geçirilmesi için turizm altyapısına yönelik birçok yatırımın özellikle devlet eliyle gerçekleştirilmesi şart olarak görülmektedir. Aynı şekilde turizm sektörünü cazip hale getirmeye yönelik sunulan birçok teşvike ek olarak, yeni teşvik ve özendirme politikaları da uygulanmalıdır. Sonuç olarak henüz daha başında olmasına ve İlin yerel ve bölgesel olarak kalkınmasına etki edecek bir boyutta olmamasına rağmen, İnanç Turizmi bağlamında Akdamar Kilisesi; Van İline özellikle istihdam, konaklama tesisleri ve çeşitli hizmet sektörlerinde katma değer oluşturma anlamında birçok avantaj sağlamaya başlamış ve sağlamaya devam etmesi beklenmektedir.

KAYNAKÇA

Aslan, Alper (2008), "Türkiye'de Ekonomik Büyüme ve Turizm İlişkisi Üzerine Ekonometrik Analiz", Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1-11. <http://mpr.ub.uni-muenchen.de/10611/>.

Bahar, Ozan (2006); "Turizm Sektörünün Türkiye'nin Ekonomik Büyümesi Üzerindeki Etkisi: Var Analizi

Yaklaşımı", Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi Dergisi, Cilt:13, Sayı:2, 2006.

Bahar, Ozan (2006), "Türkiye'nin İktisadi Gelişiminde Turizm Sektörüne Sağlanan Teşviklerin Rolü: Uygulamalı Bir Araştırma", İktisat, İşletme ve Finans Dergisi, Sayı 241: 128-139.

Bahar, Ozan (2007), "Bölgesel Kalkınmada Turizm Sektörünün Ekonomik Açıda Yeri ve Önemi", Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Güz 2007, Sayı 19.

Bahar, Ozan ve Bozkurt, Kurtuluş (2010), "Gelişmekte Olan Ülkelerde Turizm-Ekonomik Büyüme İlişkisi: Dinamik Panel Veri Analizi", Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, Cilt 21, Sayı 2, Güz: 255-265, ISSN: 1300-4220.

Çeken, Hüseyin (2008), "Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi Üzerine Teorik Bir İnceleme", Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi (C.X, S II, 2008).

Çetindaş, Hakan ve Bektaş, Çetin (2008), "Türkiye'de Turizm ve Ekonomik Büyüme Arasındaki Kısa ve Uzun Dönemli İlişkiler", Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, Cilt 19, Sayı 1, Yıl: 2008, ISSN: 1300-4220.

Çil Yavuz, Nilgün (2006), "Türkiye'de Turizm Gelirlerinin Ekonomik Büyümeye Etkisinin Testi: Yapısal Kırılma ve Nedensellik Analizi", Doğu Üniversitesi Dergisi, 7 (2) 2006, 162-171.

Doğan, Seyhun ve Yıldız, Zafer (2007), "Bölgesel Kalkınma, Turizmin İlişkisi ve Göller Bölgesi Kalkınmasında Alternatif Turizm Potansiyelinin Kullanılabilirliğine Yönelik Bir Araştırma" Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 2007/2, Sayı: 6.

DPT (2003); "Bölgesel Gelişme Stratejisi, Hedef ve Operasyonel Programlar (Taslak 2004-2006)", T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Müsteşarlığı, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, 2003, Ankara, (<http://www.dpt.gov.tr>).

Emekli, Gözde (2005), "Avrupa Birliği'nde Turizm Politikaları ve Türkiye'de Kültürel Turizm", Ege Coğrafya Dergisi, 14 (2005), 99-107, İzmir.

Hepaktan, Erdem ve Çınar, Serkan (2010), "Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi Üzerindeki Etkileri", Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler 2010 Cilt: 8 Say: 2. <http://www2.bayar.edu.tr/sosyal/dergi8/12erdem.pdf>

İldırar, Mustafa (2004); "Bölgesel Kalkınma ve Gelişme Stratejileri", Nobel Yayın Dağıtım, Ekim, Ankara.

Kabasakal, Uğur (2007), "Bölgelerarası Kalkınma ve Turizm: Elazığ Örneği", Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları. <http://web.firat.edu.tr/daum/default.asp?id=80>.

Sargın, Sevil (2006); "Yalvaçta İnanç Turizmi", Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt: 16, Sayı: 2, Sayfa: 1-18, Elazığ, 2006.

Savaş, Bilal, Beşkaya, Ahmet Ve Şamiloğlu, Famil (2010), "Analyzing The Impact of International Tourism On Economic Growth in Turkey", ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 6, Sayı 12, 2010, ss. 121-136

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Van İl Müdürlüğü Verileri

Van İl Müze Müdürlüğü Verileri

Yeşiltaş, Murat ve Öztürk, İlker (2008), "Bölgesel Kalkınma Çerçevesinde Alternatif Turizm Faaliyetlerine Yönelik Bir Değerlendirme: Sivas Örneği", C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 9, Sayı 1, 2008.